

PRIKAZ KNJIGE

Sofija Vrcelj (2020).

Pedagoško savjetovanje.

Rijeka: Filozofski fakultet (143 str.)

Godine 2020. u izdanju Filozofskog fakulteta u Rijeci objavljen je udžbenik pod nazivom *Pedagoško savjetovanje* autorice Sofije Vrcelj. Sofija Vrcelj redovita je profesorica u trajnom zvanju Odsjeka za pedagogiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Rijeci. Autorica je dugi niz godina nositeljica kolegija Školska pedagogija, Komparativna pedagogija, Feministička pedagogija i Školski savjetodavni rad pedagoga. Iz prethodnoga korpusa rada autorice evidentan je njen interes za tematike školskoga rada pedagoga dok dio radova obuhvaća i školski savjetodavni, ali i općeniti savjetodavni rad pedagoga.

Udžbenik *Pedagoško savjetovanje* sastavljen je od predgovora, uvoda i trinaest poglavlja relevantnih za savjetodavni rad pedagoga. Na 143 stranice četrnaest poglavlja daje pregled osnovnih pojmova i teorija i koncepcija pedagoškoga savjetovanja nakon čega rasprava završava problematizacijom izazova u radu školskih savjetnika. Poglavlja se protežu sljedećim redoslijedom: 1. Što je problem?, 2. Zašto je potrebno savjetovanje? Povijesna retrospektiva, 3. Što je savjetovanje?, 4. Savjetovanje i psihoterapija- pokušaj razgraničenja, 5. Razvoj pedagoškog savjetodavnog rada (američki i europski kontekst), 6. Pedagoško savjetovanje, 7. Etape (pedagoškog) procesa savjetovanja, 8. Kompetencije pedagoga za savjetodavni rad, 9. Pedagoški razgovor, 10. Pedagoška dijagnostika, 11. Tipovi savjetovanja, 12. Usmjeravanje u odgoju i obrazovanju, 13. Coaching i 14. Izazovi u radu školskih savjetnika (pedagoga). Udžbenik se sastoji od promišljanja same autorice, ali i mnogih drugih relevantnih autora u području savjetodavnoga rada. Predgovor udžbenika potpisuje doc. dr. sc. Marko Turk koji nakon obrazloženja važnosti ovoga rukopisa iz perspektive kompetencija školskih pedagoga i usmjeravanja u odgoju i obrazovanju, zahvaljuje autorici što je ovim štivom donijela temu pedagoškoga savjetovanja u nacionalni znanstveno-istraživački prostor.

U uvodnom poglavlju autorica problematizira nedostatak stručne literature iz područja pedagoškoga savjetovanja. Navodi da je upravo taj nedostatak stručne

literature rezultirao njenom željom da studentima pruži neke od početnih sadržaja ove izuzetno važne teme koja spada u jedno od područja rada pedagoga. Nakon kratkoga opisivanja svakoga poglavlja autorica navodi ograničenja svoga rada s naglaskom na nedostatak uputa o provedbi pedagoškoga savjetovanja s obzirom na nemogućnost njegove standardizacije.

Što je problem?, prvo poglavlje bavi se definiranjem problema kao osnove savjetodavnoga rada. Na samom početku autorica problematizira relativnost pojma problema i nudi nekoliko definicija različitih autora koje pokušavaju objasniti ovaj konstrukt. Nakon pregleda definicija navedene su karakteristike definiranja problema uz poseban naglasak na važnosti konteksta.

Drugo poglavlje, pod nazivom *Zašto je potrebno savjetovanje? Povijesna retrospektiva* bavi se razvojem savjetodavnoga rada od pretpovijesnih društva do vremena u kojemu je publikacija izdana. Autorica nas vodi kroz pregled shvaćanja savjetovanja kroz pretpovijesna društva, antičku Grčku, početak 20. stoljeća pa sve do vremena profesionalizacije pedagoškoga savjetovanja. U ovom dijelu autorica se bavi i pitanjem narodnih poslovice kao univerzalnih mogućnosti prenošenja vrijednosti i savjeta. Također, autorica navodi podložnost promjene savjetovanja i savjetodavnoga rada ovisno o društvenom kontekstu i potrebama društva u određenim razdobljima. Ovakva podložnost očituje se u sve većoj primjeni interneta u općem životu kao i tendenciji savjetnika za provođenje *wellnessa*. Poglavlje završava kratkom raspravom o globalnoj kulturi mladih kao transdisciplinarnom procesu koji se izrodio iz procesa globalizacije.

Što je savjetovanje? daje pregled shvaćanja savjetovanja iz različitih perspektiva. Ovisno o naglasku koji je stavljen na klijenta ili savjetnika, treće poglavlje donosi shvaćanja savjetovanja poput principijelnoga odnosa, usluge, procesa, interakcije između najmanje dviju osoba i profesionalnoga odnosa. Naglašena je važnost shvaćanja činjenice da savjetovanje nije usmjereno na smanjenje simptoma nego na pomoć osobi da živi svoj život na odgovarajući način. Nakon pregleda shvaćanja ukratko je opisano shvaćanje savjetovanja u psihologiji za čime slijedi opisivanje tri uloge savjetovanja s obzirom na njegovu orijentiranost na problem. Na samom kraju ovoga poglavlja autorica se bavi pitanjima *selfhelp* literature i tendencijom društva ka brzom rješavanju problema.

Pokušaj razgraničenja savjetovanja i psihoterapije prisutan je u istoimenom četvrtom poglavlju. Problematiziran je odnos savjetovanja i psihoterapije prema kriteriju podređenosti i nadređenosti pojmova nakon čega slijedi niz argumenata koji ove dvije aktivnosti razgraničavaju. Nakon detaljnoga argumentiranja glavnih različitosti pojavljuje se tablica koja ukratko sumira fundamentalne razlike savjetovanja i psihoterapije.

Razvoj pedagoškoga savjetodavnog rada (američki i europski kontekst) upoznaje čitatelje s razvojnim etapama školskoga savjetodavnog rada u američkom i europskom kontekstu. Bez obzira na formalni početak pedagoškoga savjetovanja početkom devetnaestoga stoljeća, autorica navodi mogućnost pronalaska savjetodavne djelatnosti još u vrijeme antičke Grčke i Rima. Navodi da se pedagoški (školski) savjetodavni rad razvijao paralelno s javnim obrazovanjem, na području SAD-a specifično 1890-tih s pokretom socijalnih reformi. Navodeći djelovanje i ideje začetnika pedagoškoga savjetovanja poput Franka Parsonsa, George Merrilla, Ernesta Jonesa, Anne Reed, Johna Deweya, Edmunda G. Williamsona, Roberta Campbella i Marie Oglivie Gordon autorica daje jasan pregled stvaranja i jačanja ideje o potrebi pedagoškoga savjetovanja i usmjeravanja u školama. Osim navedenoga, autorica navodi neke od ključnih modela i zakona koji su rezultirali profesionalizacijom savjetodavnoga rada.

Pedagoškosavjetovanje, šestopoglavlje ovog udžbenika bavi se konceptualizacijom pedagoškoga savjetovanja prikazivanjem temeljnih ideja Wolfganga Brezinke i Klause Mollenhauera. Pružen je pregled nekih shvaćanja pedagoškoga savjetovanja kao i temeljnih određenja što neko savjetovanje čini pedagoškim.

Sedmo poglavlje, pod nazivom *Etape (pedagoškog) procesa savjetovanja* bavi se određivanjem analitike procesa pedagoškoga savjetovanja. Predstavljene su tri globalne etape savjetovanja, koraci savjetovanja iz perspektive shvaćanja savjetovanja kao kooperativnoga procesa, područja nadležnosti savjetovanja u školskom kontekstu te etape kolegijalnoga procesa savjetovanja. Poglavlje završava isticanjem važnosti pedagoške supervizije kao važnoga koncepta profesionalnoga djelovanja.

Kompetencije pedagoga za savjetodavni rad naziv je osmog poglavlja ovog udžbenika. Nakon pregleda definicija koncepta kompetencija autorica raspravlja o globalnim i posebnim kompetencijama u kontekstu visokoga obrazovanja. Određivanje školskoga pedagoga kao kompetentne osobe za profesionalni rad s mladima ili s odraslim osobama na usvajanju novih znanja, vještina, vrijednosti, vrijednosnih orijentacija vodi autoricu k navođenju spektra kompetencija koje bi savjetnik trebao posjedovati u svom radu.

Deveto poglavlje naslovljeno kao *Pedagoški razgovor* nudi definicije i podjele razgovora kao temeljene ljudske aktivnosti. Problematizirana je važnosti primjene metodičkoga trokuta sastavljenoga od retorike, majeutike i hermeneutike kao indikatora uspješnosti savjetovanja. Također, navedene su razine razumijevanja, odnosno empatičkoga slušanja kojem savjetnik treba težiti u razumijevanju klijenta. Na samom kraju poglavlja navedene su osnovne karakteristike pedagoškoga razgovora prema kriterijima pažnja-toplina-uvažavanje, iskrenost-suglasnost-autentičnost i potpuno razumijevanje-empatija praćene naputcima za aktivno slušanje i aspektima poruke.

Pedagoška dijagnostika bavi se upotrebom dijagnostike u raznim područjima ljudskoga djelovanja. Daje kratki pregled razvoja pedagoške i psihološke dijagnostike kroz rad Wilhelma Wundta, Williama Sterna i Hermanna Roeschacha. Ovo poglavlje analizira temeljne razlike pedagoške i psihološke dijagnostike navodeći značajnost Kaelheinza Ingenkampa kao autora važnoga za uvođenje dijagnostike u pedagogiju. Nadalje, rad se bavi detaljnijom analizom pedagoške dijagnostike s obzirom na dominantnu orijentaciju na uspjeh učenika u učenju uz navođenje važnosti procjene. Na samom kraju navedeni su neki od instrumenata pedagoške dijagnostike koji uključuju protokol promatranja nastave i portfolio.

Jedanaesto poglavlje, *Tipovi savjetovanja* sastoji se od dva podnaslova koji uključuju *Grupno savjetovanje* i *Online savjetovanje* kao dominantne oblike savjetovanja kojima se bave pedagozi. Pregledom različitih određenja grupe i njihovom podjelom na primarne i sekundarne pružen je pregled prednosti i nedostataka grupnoga savjetovanja kao i uloga savjetnika u tom procesu. Veliki naglasak stavljen je na važnost razvoja grupne kohezije kao preduvjeta uspješnom provođenju grupnoga savjetovanja. *Online savjetovanje* problematizira relevantnost i prikladnost ove prakse u trenutnim socio-ekonomskim uvjetima s direktnim navođenjem njegovih prednosti i nedostataka za obje strane koje u njemu sudjeluju. Naglasak je stavljen na izazove *online* savjetovanja koji uključuju važnost digitalne pismenosti za razumijevanje konteksta koji se ističe kao ključan čimbenik ove vrste savjetovanja.

Usmjeravanje u odgoju i obrazovanju jedno je od većih poglavlja ove publikacije. Nakon pregleda nekih određivanja savjetovanja i usmjeravanja postavljen je temelj za interpretaciju njihove povezanosti i usporedbe. Podnaslov Karijerno savjetovanje opisuje razvoj i potrebe za karijernim savjetovanjem nakon čega pruža njegove temeljne definicije. Podnaslov Karijera analizira različita shvaćanja karijere i donosi pregled razvoja karijere od korijena u radu Franka Parsonsa. Nakon tradicionalnih određenja karijere kao posljedice akumulacije radnog iskustva autorica navodi neka nova shvaćanja karijere poput protejske karijere i karijere bez granica. Unutar ovoga podnaslova pojavljuje se podnaslov Uspjeh u karijeri koji se bavi shvaćanjem uspjeha i njegovom objektivnom i subjektivnom dimenzijom. Potpoglavlje *Teorije karijernog savjetovanja* pruža pregled sedam dominantnih teorija karijernoga savjetovanja koji uključuju teoriju prilagodbe radu, Hollandovu teoriju karijere, sistemsku teoriju karijere, konstruktivističku teoriju karijere, teoriju kaosa i karijera, Krumboltzovu teoriju socijalnoga učenja i teoriju personalnoga razvoja i izbor karijere Anne Roe. Kroz prezentaciju postavki svakoga autora pojedinih teorija autorica daje detaljan uvid u različita shvaćanja razvoja karijere koje se bave tipovima ličnosti, interesima,

obiteljskim utjecajima ili pak mogućnosti migriranja s jednoga radnog mjesta na drugo ovisno o preferencijama pojedinca.

Trinaesto poglavlje, *Coaching* daje uvid u pristupe savjetovanju koji su nastali u ekonomskoj sferi ljudskoga djelovanja. Analizira se različito značenje pojma *coachinga* koji se temelji na konstruktivno-razvojnim teorijama i primjenjuje se iz humanističke perspektive koja kao pokretačku snagu osobe vidi u pozitivnim promjenama i samoaktualizaciji. Navedene su sličnosti i razlike savjetovanja i *coachinga*, ali i razlike *coachinga* i psihoterapije. Poglavlje završava iznošenjem specifičnih karakteristika *coachinga* i njegove bliskosti pedagogiji i pedagoškome savjetovanju.

Posljednje poglavlje, *Izazovi u radu školskih savjetnika (pedagoga)* bavi se analizom potreba i razvoja pedagoškoga savjetodavnog rada. Problemizira se nedostatak savjetodavnih kompetencija pedagoga i nemogućnost standardizacije na nadnacionalnoj razini. Istaknuta je činjenica da školsko savjetovanje nije dovoljno prepoznato zbog čega bi trebalo raditi na stvaranju i jačanju identiteta školskoga savjetovanja. Tablično su navedeni izazovi u radu školskih savjetnika prema organizacijskim, institucijskim i političkim teorijskim konstruktima s osvrtom na profesionalne izazove, manifestaciju, potencijalno rješenje i željeni rezultat. Na samom kraju autorica navodi evoluciju funkcije školskih savjetnika bez obzira na njihovu neprepoznatu važnost. Navedena su područja djelovanja školskih savjetnika i njihove odgovornosti što autoricu dovodi na očekivanje povećanja važnosti školskih savjetnika u budućnosti.

Ova publikacija izuzetno je vrijedan izvor informacija s obzirom na tematiku kojom se bavi. Školski savjetodavni rad uistinu je jedno od područja rada pedagoga za koje ne postoje standardizirani postupci. Udžbenik na početku svake cjeline iskazuje ciljeve i ishode učenja popraćene pitanjima za diskusiju na kraju cjeline. Osim navedenoga, na kraju pojedine cjeline nalaze se dodatni materijali za promišljanje i sintezu gradiva koji uvelike olakšavaju fokusiranje na prethodno izložen sadržaj. S obzirom na to da je savjetodavni rad područje rada koje zahtijeva razvoj specifičnih kompetencija koje se stječu dominantno u praksi, ova publikacija pruža dobar temelj koji usmjerava pažnju budućim nastavnicima i stručnim suradnicima na područja neophodna za uspješan savjetodavni rad. Publikacija je metodički adekvatno posložena, poglavlja su povezana i pisana razumljivim i jasnim jezikom. Ovakav tip udžbenika jedan je od primjera publikacije koja je primjerena društvenim zanimanjima, ali i svima drugima koje zanima područje savjetodavnoga rada.

Lucija Tomac, univ. bacc. paed.
ltomac@student.uniri.hr